

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye:

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetést pénzre a „Köz művelődés” szerkesztőiségének Gyulafekérvárra a várba küldendőik.

Komoly gondolatok.*)

„Mi vagy te század, rombolások korszaka :“

Századunk, te szürke erőteljes agg, kinek bölcsőjét, ledöntött trónok füstölgő templomok fölött, vérhullámok ringaták; kinek újú korán óriási küzdelmek s egy világrészt megrendítő harcok véres napja tündökölt; kinek hanyatló évei fölött a halálmadár sivitva vijjog s borzasztóan sejteti a közelgő nagy catastrophat: állj meg! térj vissza a tévutról, melyen vakon rohansz! Te a tudományok óriási vívmányainak, a szabadság hőseinek százada, nézd csak a családok fényt, mely után haladsz, lidérczfény az, mely teneszetre hinárba vezet, mely polypként mindinkább átölel karjaival, hogy annál biztosabban oltsa ki életedet.

A babonáság sötét éje eloszlott, a szabadság ott ül jogos birtokában; nem kénytelen száműzötten bolyongani. A felvilágosodás elűző fényes sugaraival az éjjeli rémet vissza sötét odújába; a szabadság nem kénytelen kenyeret többé koldulni, jogos örökségét élvezni a társadalom legalsóbb rétegeiben is.

Az ész és tudomány parancsol a durva erőnek. Villám közli gondolatainkat, gőz hozza szomszéd-ságba az Uralt a Pyraenekkel, Xerxes lánczait, melyekkel megkötni akarja a tengert, helyettesítik a páncél Leviathánok. Nyitva áll a tenger csodáival, a föld kincseivel, hatalmunkban vannak az elemek s a napfény is szolgálatunkba szegődött. Az évezredek homályos leplén áttekint a történetbuvár, s a csillagász lenéz sasszemeivel az aetherben forgó milliárd testek közé s kiméri azok pályafutását. Ilyen vagy te századunk, a szellem és ész magasában büszkén nézed le elhunyt testvéreidet, mily messze maradtak azok el tőled!

S valóban ha fontolgatva megtekintjük a jelen kort szemben az elmultakkal, bámulatos a haladás, a tudomány és művészet mezején; oh de fájdalom, a mily gyorsan terjed a felvilágosodás, ép oly gyorsan halad a vallástalanság és erkölstelenség. A gőgös emberi elme önmagának akar trónt emelni a mindenségben, megtagadja annak jogos Urát, s nem remeg attól, hogy a cseréplábu trón megdöntésére elég egy szempillantása annak a Mindenható Urnak, ki türelmesen nézi, mire képes vetemedni a gőg és felfuvalkodottság, de ki ha nem siet, nem is szokott elkésni.

Az ijesztő mérvben sokasodó hajmeresztő események; a jog, igazság törvény, rend, erkölcs sőt a legszentebb kötelekek lábbal tiprása, valóban komoly gondolatokat ébreszt föl bennünk. Mi lesz belőlünk, mi lesz a társadalomból, ha a corruptió folyton ilyen mértékben terjed? Ha a lapokat nézzük tele vannak rémeseményekkel, az ön- és rablógyilkosság, lopás stb. büntettek mindig számosabbak. De nemcsak egyes egyének, hanem egész szervezett társulatok lépnek fel és izennek hűdat a társadalomnak, a rend és törvénynek. A trónok remegnek s a milliók sorsa felett határozó, büszke Caesarnak nincs üdítő álma, a félelemtől reszketve eszi meg falatját is. Európának minden országában szervezett bandák terrorizálnak. Franciaországban a Communisták, Anarchisták nyíltan hirdetik tanaikat, hogy még nem boríták tüzbe újból is e szerencsétlen országot, az azért történik, mert nem látják még eléggé elérkezettnek az időt. S a vallásnélküli kormány gyáván türi, remeg az, mely elég vitéz a védtelen szerzeteseket kidobni. Angolországban a féniék már régóta használgatják a terrorizmus minden eszközeit a dynamit e korszakában, s csak Isten keze védte meg a parlamentet a legutóbb is a levegőbe röpléstől. Franciaországból átszállottak a communisticus évek Belgium és Spanyolországba, s ott termékeny talajra találtak, mint a brüsszeli bomba s a fekete banda legutóbbi eseményei bizonyítják. Oroszországot a Nihilisták hazáját szükségtelen említenem; és vajha

* Valóban komoly és elszomorító a kép, mely itt szemünk előtt feltárul, de élethű voltát ki tagadhajta meg, ha napjaink eseményeire csak futó pillantást vet? Tekintsük meg körülzárva e képet és a ki nem maradható benyomások hatása alatt többször hozzuk vissza elménkbe a jelen körülmények között különös fontossággal bíró ama szavakat: „Vigilate et orate!“

a kilátásba helyezett czári koronázás ne nyujtana alkalmat újabb gyilkos merényletek egész sorának. Olaszország a carbonarik, mazzinisták és irridentisták hazája hasonló a Vezuvhoz, mely folytonosan forrong; tüzes laváját ijesztően szórja szét mindenfelé, s nincs kétség benne, hogy közel van az idő, midőn nem a megrablott egyháztól fogja őket számadásra venni, hanem a kegyelt titkos társulatok. Németországban a francia communisták édes testvérei a socialisták teszik keserűvé az agg császár végnapjait. — Talán legkevesebb veszély van Ausztria-Magyarországban, ámbar a socialisták itt is napról-napra gyarapodnak, miről a legutóbbi bécsi sociálista pör is tanuskodik.

Igen, Európa ma egy Vulkán, mely még nem tört ki, de melynek véstjelző moráját már hallhatni; egy gyuananyagokkal tultömött akna, melynek elég egy piczi kis tüszükra, hogy fölrobbanjon maga alá temetve a társadalom jelenlegi alakját. Hogy sok vérbe fog kerülni, azzal nem igen törődnek, hiszen — mondják — Európa ugys túlnepes.

Szomorú kép. szomorú jövő és ha okát kutatjuk, nincs szükségünk nagy fejtörésre. A társadalmi corruptionnak oka a vallástalanság és az egyház üldözése. Avagy nem épen ott legveszedelmesebbek az állapotok, hol a vallás terv szerint üldöztetik, Franciaországban? Innen nyerik a tápanyagot a német socialisták, az olasz republicánusok, a feniek itkos vezetői, a nihilisták főnökei. Mindezek itt járnak-kellnek szabadon s nyilvánosan gyűléseznek, nyilvánosan terjesztik elveiket, anélkül, hogy hajuk szála is meggörcbülne.

A vallástalanság, melyet a kormányok nyíltan pártolnak és ápolnak, melynek legfőbb pátronussa a sajtó, terjesztője a méz-édés, de mérget lehelő, erkölcstelen irodalom s a ledér szindarabok, már régóta kiterjeszté polypkarjait s naponkint ezren meg ezren esnek áldozatul, kik a valással elvetik az erkölcsoket is, mert erkölcs vallás nélkül nem is gondolható. Hol pedig az erkölcs hiányzik, ott hiában keresünk rendet és jogtiszteletet; ott az egyén karjaiba veti magát a féktelen vágyaknak, szenvedelyeknek, melyeknek mómora elaltatja a lelkiismeretet, ez utolsó kapcsolatot, mely még az erkölcsi világhoz fűzi; bün t bünre halmoz, vagyonát eltékozolja, s azután . . . hozzásegődik a társadalom elleneihez mivel nincs mitől féljen (Istenben nem hiszen), nincs mit féltsen csak nyomorult életét, a legirtózatosabb tettekre vetemedik és a legmerészebben teszi kockára életét amaz elvekért, melyek a kétségbeesés örvénye fölött lépdelő előtt a Megváltás gyánánt tünik fel, de a melyeknek rongyfoszlányai elébb utóbb szétszakadozván, az örvényben leli meg, a mit keresett, . . . a kétségbeesést.

Azok a rövidlátó államférfiak, kik minden kigondolható eszközzel az egyház lenyűgözésén, szabad tevékenységének megbénításán fáradoznak, azok a nevelés dicsó bajnokai, kik az iskolából kizárják

a keresztet, katekizmust, kik csupán a morált hirdetik a nevelés alapjának, felfognak majd ébredni, de ébredésök nem lesz kellemes, mert vadfuriaként fogja őket üldözni lelkeismeretök, látván a nagy-szerű eredményeket, melyeknek létrehozásán ők működtek. A vallásosságot kiirtják a nép kebléből, sivár, keveset érő tudományval igyekeznek pótolni azt; iskoláik a nevelésnek nem csarnokai, hanem mélteljei, hol a gyermek megtanulja gunyolni a tanítótól vallását anyjának, hol tervszerűen kiölik azt a növényt mit édes anyja gyöngéden ápolt keblében, hol már az ártatlan gyermekek hitközönyösökké, később vallástalanokká és vallásüldözőkké lesznek. De hát vajjon volt-e ily iskolákra szüksége az elődöknek, kik habár különböző vallásfelekezethez tartoztak egy szívvel. lélekkel a zászló alá sorakoztak, midőn a nemzet létérdeke kívánta. A vallásüldözés és türelmetlenség kora elmúlt; most egy közös szent czél lebeg szemünk előtt: az egyesek jólétében a haza boldogsága! Vajjon ugy-e?

De félre e komor gondolatokkal. „Az nem lehet hogy annyi szív hiában onta vért, „ az nem lehet, hogy Isten győzelemre engedje a gonosztságot mindörökké; fel fog még derülni a láthatár s ha az emberek, ámbar sok vér és nyomor árán, ki fognak ábrándulni a téveszmékből a keresztény szereteté lesz a jövendő s reméljük, bizton reméljük Chateaubriand jóslatának teljesülését „Egy vagy két század múlva a most bomladozó vén társadalom a kereszténység alapján fog újra felépülni.“ — Faxit Deus!

Észlelő

Aquinói szt. Tamás napján

(Folytatás.*)

Tiszta fogalmával birtak tehát a scholasztikusok a bölésészetnek, s lényegétől különböztették a szoros vallási, vagyis a theologiai ép elemet. Tudták azt, hogy a theologia úgy mint a philosophia szintén az egyetemes rendet figyeli meg, a mennyiben Isten, az ember- és a világról tárgyal; de egyszersmind, hogy a megfigyelés máshonnan indul ki mint alábból, s a tekintély, a Szentírás s a keresztény hagyományval ölelkezve nem a természetes pusztá ész nyomán halad, nem is csupán a tiszta észből meritett érvekre támaszkodik. Ellenkezés nélkül vallották Verulam Baconnak már idézett mondását ők is. „Theologiam quaerere in Philosophia non aliud est quam vivos quaerere inter mortuo, et e contra Pphilosophiam in Theologia quaerere non aliud, ac si mortuos quaeras inter vivos.“

Mindazonáltal, mert e világon mi sincs függetlenül minden mástól, mert mi sem létezik, csakis önmaga által s önmagában, s így a philosophia is viszonyulást fejez ki minden többi tudományhoz, közös objectumánál fogva pedig szoros tesvéresülést főkép a hittal, a hit-tudományával, a theologiaival; a scholasztikusok összeköték a hit elemét az

* L. „Közm. e. é. 10 sz.

ész elemével, s értekezéseikben disputáikban e két elemet egymás mellett s egymással tüntetik mindannyiszor elé, a nélkül mégis, hogy a kettőt azonosítanak avagy összetévesztenék.

Mondani fogjuk erre, hogy a hit és ész, következőleg a hit és az észtudomány között lényeges különbség létezik, s hogy ép ezért a philosophiai eszmék kifejlődésére hátrányos volt azon közeli s nagy befolyás, melyet a Scholastika bölcseletben rájuk a hit gyakorolt.

De e kifogás nem egyedül a Scholastikusokat sújtaná. Ha jogos alappal bírna, sújtana az minden bölcseletet, mely a világban virágzott, mielőtt szent Tamás még e szavakat hangoztatta volna, „praeter philosophicas disciplinas, quae ratione humana investigantur est doctrina quaedam secundum revelationem divinam. Homo enim ordinatur ad Deum sicut ad quendam finem, qui comprehensionem rationis excedit. Finem autem oportet esse praecognitum hominibus, qui suas intentiones et actiones debent ordinare ad finem. Unde necessarium est homini, quod ei nota fierent quaedam per revelationem divinam, quaerentem humanam excedunt.” (Summa theol. pars. I. quaest. I. art. 1.) A világtörténet mutatja, hogy az ember csak annyiban emelkedett a műveltség magasabb fokára, a mennyiben bizonyos természetfölötti eszmék ismeretéhez jutott; s hogy a magasabb inspiráció — Eötvös szerint — elvesztve, mindig s mindenütt nemcsak erkölcsi, de földi, de anyagi jóléte szempontjából is súlyosított. Ezért a keleti tudomány és philosophia előtt egészen s mindig a vallás a hit járt elő. Az ind, chinai, perzsa, chaldeusi, egyiptomi philosophiák mind nem egyebek mint ama népek vallásának bölcseleti kinyomatai; s Galliában a Druidák, egyebütt a Braminok, Vedák, és Ginnosophisták bölcseleti képviselői a néphitnek. Egyedül Görögországban fejlődik ki a bölcselet különválva a néphittől vagyis inkább azzal ellentétesen. A néphit itt a polytheismus volt; s Pythagoras, Tales, Plato ha nem is minden hitnek, de ennek határozott ellenségei lévén, bölcselettudományokból azt kiirták. Azonkívül a görögöni bölcseleti iskolák alapítása s vezetésében a néphit mi részt sem vett, s maguk a bölcseletek is azon előnyt, melyet a hittől, — mert avval nem bírtak — nem nyerhettek. Mindenkép csak a bölcseletben igyekeztek feltalálni; elannyira, hogy alexandriai Kelemen szerint „az Urnak eljöveteleig az volt a görögöknél a philosophia, a mi a zsidóknál a törvény”, azaz maga a philosophia volt a hit. — Több természetfeletti eiem is vegyült e philosophia közé, s Plotin, Porphirius, Jamblicus, Proclusnál ez annyira kirívó, hogy bölcseleti műveiket joggal mondhatni a pogányság, hittudományos, theologicus műveinek is.

Nem esnek kifogás alá tehát a Scholastikusok, általában tekintve is a dolgot. De még inkább, ha meggondoljuk, hogy minden hit többé-kevésbbé hű fogalmát nyújtván Isten s az embernek, akaratlanul is összetalálkozik vele a philosophia, mint mely szintén e tárgyak fölött elmélkedik. Ha mégis előzi a hit a philosophiát, ha a philosophia belőle is indul ki mint alaphól, az a philosophiának kárára sohasse lehet. A hit fejlesztéi ekkor a philosophiát s arra indítja, hogy elmélés által figyelje meg azt, mit a tekintéyi

n nyomán hisz. „Fides quaerens intellectum” ezért a Scholastikusok philosophiájárák kiinduló pontja. Jelenzi röviden egész jogosult lényegét, s élvezet a másik scholastikus axioma megértéséhez is, hogy „philosophia est ancilla fidei” „philosophia est ancilla theologiae”. — De az igaz, a keresztény hit és a pogányság közt szükséges s nagy a különbség; más lesz tehát az a befolyás is, melyet emez gyakorolt a philosophiára, s melyet amaz gyakorolt. A nem épen gyanus Ritter is azt vallja, hogy „a pogány hit némileg megmetelyezte a bölcselet tisztaságát, míg ellenben a kereszténység azt elősegíté.” S mindemellett láttuk, hogy a philosophia még a pogány vallásra is rá volt utalva s nem állott tőle különválva soha. Mily áldásos nem lesz tehát azon befolyás, melyet a keresztény hit művel a philosophiára

A scholastikusoknak az idők s az akkori kor kiválmánál fogva folyton s folyvást a hit s tudomány harmóniáját kelle fennen hangoztatniok; folytatniok a szent atyák már megkezdett művét, s a hit támogatására a philosophia fegyverével védekezniök. — Az emberi életet már akkorában szokás volt viharos tengerhez hasonlítani, melyben mi szegényke emberek mint ártatlan kis hajócskák számtalan veszély között továbbvezünk. A végtelen tengerárban, a ropant örvények között két világító torony deríti: zámunkra fel a menekvés biztos révét; egyik alant a parton, másik pedig fenn, zöldelő halcnak szép tetején. Nem egyenlően szorja ugyan világot a kettő; mert sűrűbb ködben, borús homályban az elsőnek fénye oly halvány, hogy ha a másik nem segélné a partot nem lenne képes megmutatni. De világosságuk ezért mégis egy célra vezet: ha egyik gyengébben is, mint a másik, a veszély sörített utazót tévutra egyik sem viszi, csak hogy egyik a völgyben, másik a kedves halmon vár ő reá. — A magas torony a scholastikusok előtt a hit a keresztény hit, az alantibb és gyengébb világ pedig az emberi ész. Mindkettő révpartra juttatja el az emberfiát, utóbbi ép úgy, mint az első; de az elme a hit nélkül nem mindig s mindenütt, míg karöltve az elme hittel, megbízhatóan s biztosan.

Valamint ezért az emberi elmének határait kijelölnünk igen is lehet, ép úgy hatalmát határtalannak gondolnunk sohasse szabad. Az ész felett a hit uralg; a hit és ész közötti viszony s összhangzat szintoly s oly módon lehetséges, mint a mint valóban van és létezik is. A philosophia vagyis az észtudományok elseje az igazságnak tudománya: a keresztény hit viszont a kinyilatkoztatott igazságok foglalja; s mert az igazság az igazsággal sohasem jöhet ellenkezésbe, úgy a természeti vagyis az észigazság sem lehet egyébként a kinyilatkoztatott igazsággal, mint a legszebb összhangzat, legközelebbi rokonság viszonyában. Ezt ellenfeleink ép oly kevésbé tagadhatják, mint a mily nem szivesen szeretnének megsemmisíteni a keleti, a görög, s alexandriai bölcseletet, melyben a hit elem szoros s átható elemként uralg s mindegyre előtérbe lép.

(Folyt. köv.)

T A R C S A

Hangok.

(A csángók hazatelepítésének alkalmából.)

Tehát igaz, mit édes érzelem
Magyar szívekben kejjel rezge át:
Kelet felé testvéremünk közelg
Felénk kiáltva: adjatok hazát!
Az ige testet ölt . . . a nép-remény
Nem délibáb, nem pusztá sejtetem;
Tehát való, mit sokszor álmodánk
Nagy érzelmeknek szentelt perczeken!

Oh már elég kigyót melegengetünk!
S a vett kegyáron mérges nyelvök mar —
Egy másik népnegig hazát adunk
Külföld előtt rágalmaz . . . itt zavar . . .
Elég volt már a kegy-pazarlásból!
Legyünk azé, ki minket hön szeret,
Törhetlen egység nyújtja az erőt,
S teremtsünk egy hatalmas nemzetet . . .!

Csángó testvéreink keresnek itt
Mit máshol nem találtak: szent hazát.
S kik megfogyott nemünkön könyezünk
Nem értenők e nép esdő szavát?
E népneg, mely anyátlanul kesereg,
Szívében honfi-tűz . . . s kedves dalán
Egy édes érzelmeknek hurja rezg:
„Be messze vagy szegény magyar hazám . . .!”

Nem értenők meg mit felénk kiált?
Ki csont- és vérünkéből vette érzetét,
Ki ott a Pruth és Szerethnek partjain
Hazám nyelvén imádta Istenét . . .
— Kit bujdosóvá tett a sorsharag,
Kit régen üldöz oly sok baj és vihar,
Ki annyi bús napok sötétiben
Mégsem tudott más lenni csak magyar . . .!

De főlkiaát e hon közérzete:
Kárpátok bérce nyiss kaput nekik!
Örömtüzekben égjen homlokod . . .
Szikláidat testvérek döngetik . . .
Amott Csabának hős csapatja kél!
S mit egykor őseink regéltek.
Megértjük azt . . . oh, hogy ne értenők!
Munkára hívják őket — a szellemek . . .

Jertek tehát csángó testvéreink,
Jertek munkálni, tenni e hazán!
S ki részt keresve dolgozik velünk
Áldott leend a honfi és honleány . . .!
Elég volt már a harczi zajból is,
Elég vihar tombolt e hon felett . . .

Emeljük fel a béke templomát
S tartsunk egy ezredéves ünnepet!

Hazám! ki századok küzdeleimben
Fedezted nemzetek vívmányait,
Ne vond meg hű szívednek érzetét
Terjeszd feléjük védő szárnyaid . . .
Érezve együtt munka, szorgalom
S lelkünket áldott béke hassa át,
Legyen derű . . . s hazánk egén magyar
Dicsőség szórja fényes sugarát . . .!

(Maros Ujvárr.)

Fülei Sz. Lajos.

Szentföldi emlékirat.

— Folyt. —

Budapesttől — Triesztig.

Nemosak a szépszámmal egybegyűlt nép, hanem a gőzgép is mintegy részvétellel látszott nyilatkozni, midőn mély és nagy sóhajtások közt, lassan megfontolva, a néptömeghez mért óvatossággal haladott a pályaudvaron; időt engedve, hogy a kocsik ablakait légmentesen elzárt fejek, kezek, szemek, melyek mind egy közös találkozási pont felé valának irányulva, vonzó érzelmeiknek kendők lobogtatása, kalapemelés és kézintés által kifejezést adhassanak. Nemsokára ellágyultak a gesticulációk, de nem a villanydelejként egymásra lövelő napsugarak. A szemek kísérték mintegy kölesönösen egymáshoz tapadva a honmaradókat és a zarándokokat, míg a láthatár a szolgálatot megtagadta, ekkor komolyan mindenki helyére vonult.

Julius 5-én fél nyolczkor estve Budapest szép panorámáját elhagyván, eleinte magunkba szállva gondolkozóba estünk, mindenki kémlelte társa arczát, valjón melyik talál inkább az ő természetéhez; én mint kevésbé ismert egyén a bucsuzás jelenetei alatt a coupéban elhelyezkedve, — melyben hatan valánk — lelkem szárnyain én is áirepültem oda, a hol én is enyéim közt képzelhetem magam, hisz zarándoktársaimnak is e ragaszkodás kifejezése kölesönzött oly feledhetlen pillanatokat. A néma haligatás úté fel köztünk sátorát, elmerengtünk mindnyájan sz. czélunk becsez és magasztos voltában; hisz a földnek nincs több oly drága helye, mint az isteni szeretet nagy oltára: Jeruzsálem. — Lehet ugyan a világon sokkal érdekfeszítőbb, pompásabb helyeket látni; lehet ugyan világtörténelmileg zajosabb vagy ragyogóbb emlékü városokat, tájakat találni; azonban bennünket nem a turista kíváncsisága vezetett, hanem azon őszinte buzgalom, melyet a nehézségek tömkelege sem képes lehűteni.

A keresztényre nézve bármily kinézéssel birjon, mindig drága gyöngy marad a sz. föld.

A jeles utleiró Guibert Jeruzsámet „a rejtélyek városának” nevezi, mely hajdani nagyságának romjain ülve, megalázott, homlokán egykori dicsősége és szenvedéseinek folyton szemlélhető nyomain viseli most is.

„A sz. földi szakadár-görögök jeruzsálemi szentélyeikről azt hiszik, hogy ott a világ központja; valóban minden keresztény léleknek ez a hazája, halhatatlan rendeltetésünk

pecsétjének öre, azon magasztos eszmék — melyek egben születtek — megtestesülésének laka, ez az ama harczér hol az élet és halál közti csodálatos párviadal folyt le, melynek következtében egy örök dicső sír öléből az emberiség napja emelkedett ki győztesen. Ily gondolatok által lelkesítve, vágyva vágyott lelkünk azon helyre, hol talán még őseink, rokonaink hantjait is szemlélnetjük. Tehát a honvágy is ösztönzött, a szív vonzott, a lélek buzdított e szent táj felé. Siess jó zarándok utadat megtenni sikerrel, míg életed van, hisz az élet is zarándoklás a mennyei haza felé és mióta a világ áll, azóta mindig megvolt az összeköttetés ég és föld között. A gőzös robogó zaja eközben mindegyre hatalmasabb lett. Szemünk előtt rohamosan osontak el a két Promontor, Tétény, Tárnok; Mártonvásárt még világosság mellett hagytuk el, de Nyék, Velence és a náddal benőtt hosszukás velencei tó, valamint Dinnyés az esthomály leple alatt nyugodtak. Ezentul a kis társaság ismerkedni kezdett egymással s baráti viszonyba léptünk azon ígérlet mellett, hogy mi mindig együtt leszünk, együtt megyünk minden-hová és egymást mindig védni fogjuk. Székesfehérvárra érve, leszálltunk, hogy frugális vacsorával felüldítsük ellan-kadt testünket. Tizennevelez percznyi fentartás után a vonat-tal gyors menetben haladánk Szabad, Battyán és Lepsény állomásokon; itt társaim figyelmes tettek, hogy itt veszi kezdetét a háborgó Balaton. Én eleget kerestém szabad szemmel a holdvilág-sütötte terjedelmes lapályon, a víztömeg észrevehető nem volt. Siófok, Szántód, Szemes-Boglár, Fonyod, Keszthely, Komáromváros, Récese, mind az éj sötét szárnyaival valának eltakarva; azért ez alkalmat, — mely különben az álomnak nem akart kedvezni. — felhasználandók, saját élményeinket és teendőinket kezdtük egymásnak előadni.

A kis társaság beszédének tárgya egy 10 éves tanuló művészi tehetsége volt, kit nem győztek társaim s magam is eléggé dicsérni finom és sikerült rajzolásáért. E budapesti ifjú ajtó-nagyságban Jézust és két méter széles alapon a Munkácsi Mihály világhírű „Krisztus Pilátus előtt” című festményét szakértők véleménye szerint teljes sikerrel utánozta. Majd a kirzállási állomásokon eszközlendő szabályok alkalmazásáról értekezve, sötét borulattal fődött éji időben értünk Nagy-Kanizsára, a magyar határ végpontjára. Sajátságos, hogy itt a vonatvezetők nem jelzik szóval az állomásokot, azt sem tudtuk gyakran, hogy hol vagyunk és mennyi idő áll rendelkezésünkre; csak a szokásos csengetés figyelmeztetett, hogy el ne késsünk a vonatról. Nagy-Kanizsáról épen egy paptársam beszél, hogy boldogult Ránolder püspök ő excellentiája megszerezü növelést akart itt emeltetni, de nem adtak helyet, ad normam: tordaiak, kik „a vaslovaknak legelőt adni nem akartak”. Bezzeg Erzsé betváros mily szívesen adott volna minden tőle ki-elhető áldozatot, csak leánynöveldeje legyen!

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle. 31thon.** A hazatérő csángók második csoportja, mely 600 személyből áll, ápr. 2-án

indult utnak Hadikfalváról. Fogadtatásuk, mint az első csoporté, rendkívül szívélyes volt ahol csak megállott a vonat. — *A jövő évben bekövetkező* országos képviselő-választás alkalmával szavazati jogot csak az gyakorolhat, a ki mult 1882. évi adóját folyó évi ápril 15-ig befizeti. — *A hazatelepülő csángók harmadik csoportja* is megérkezett; 640 főből áll. Mielőtt új lakóink a számukra kijelölt helyekre megtelepedtek, ünnepélyesen esküdtek hűséget és engedelmességet a hazai törvények iránt. — *Hagyományos ési Mária-tiszteletünk* ez évben is szép kifejezést fog nyerni azon nagy zarándoklatban, mely f. hó 30 án fog Pozsonyból elindulni Nagy-Mária-Czell-be. — *Baross Gábor* orsz. képviselő a közmunka- és közlekedési miniszteriumhoz államtitkárrá neveztetett ki. — **József főherczegnél** a kettős családi ünnepély, ugyanis Mariska fhgnő bérmlása és az ujdonszülött főherczegnő keresztelése Alcsuthon f. ápril 10-én nagy fényvel és pompával ment végbe; a szertartást **Simor** bibernok hg-primás több főpap segédlete mellett végezte, melyet fényes Aranyeszedéből követett.

— **Franciaország.** *A püspöki kar negyven tagja* ellen az államtanács előtt a kormány pört indított amiatt, hogy az Index szt. Congregatiójának decretumát az atheista tankönyvek ellen, pásztorlevelekben tudtára adták papságuknak és híveiknek. — *Tekintélyes kath. körökben* mozgalom indult meg az iránt, hogy paulai sz. Ferencz a felebaráti szeretet összes műveinek pártfogójává proclamáltassék. Guibert bibernok, párisi érsek kedvezően fogadta az előterjesztést és csatlakozásra hivatá föl püspöktársait a Szent-Széknél ez ügyben teendő lépésekhez. — **Venillot Lajos** az „Univers” című kath. lap volt szerkesztője ápril 7-én meghalt 70 éves korában. Benne a catholicismusnak és különösen a pápaságnak egyik rettenthetlen bátor harczoza szált a sirba. R. I. P.

— **Olaszország.** *Nagy port ver föl legujabban* ama szenatiós politikai hír, hogy Olaszország az osztrák-magyar-német szövetségbe lépett volna azon kikötéssel, hogy bármelyik állam keveredjék háboruba Franciaországgal a más kettő tartozik azt megíteni. A hírlapok valóságos harczot folytatnak e thema fölött.

— **Angolország.** *Londonban a napokban* a rendőrség egy irlandit tartoztatott le, kinek utazóbőröndjében állítólag két mázsa dynamit volt. A vizsgálat más két egyén elfogatására, valamint fél tonna dynamit fölfedezésére vezetett. — *As ir forradalmárok* conventet hívtak össze e hó 25. és 26. Philadelphíába Éjszak-Amerikában. — *A parlamenti épület ellen* merényletet akartak elkövetni; a rendőrség nyomára jött; több elfogatás történt. Birminghamban egy Withead nevű kéművesnél 170 font nytr glyceriat foglaltak le.

— **Németország.** *A porosz kormány válasza* Jacobini bib. államt. jegyzékére annyiban haladást jelent, hogy Po rozország késznek nyilatkozik tárgyalásokba bocsátani a papság nevelésének és a püspöki joghatóságának coneret pontjaira nézve. — *A belgumi vallás nélküli iskolák* kudarczát a kath. szabad iskolákka szemben eléggé illusztrálja

az a tény, hogy a courtrai-i arrondissementben az állami iskolákat az új vallásnélküli iskolatörvény behozatala előtt 10,226 tanuló látogatta, most pedig csak 798, mindennek daczára a tanítók fizetése 34,627 frankkal emeltetett. —

— *Oroszország.* A *czári koronázás* programja végleg megállapított, eszerint a czári pár május 20-án hagyja el Pétervárt, 21-én vonulnak be ünnepélyesen Kremenbe, 27-én lesz a koronázás, az ünnepélyek jun. 4-ig fognak tartani.

— **Vadházasságok iránti intézkedés közegészségi szempontból.** Tekintetes szolgabíró ur! Folyó évi február 22-én 623 szám a. kelt jelentésével beküldötte a tekintetes szolgabíró ur a dunaszekesői plébánosnak a vadházasságok meggátolását célzó beadványát, melyben az ily szövethozásban élők névsorának közlésével az illetők szétválasztását kéri. A nagymélt. m. kir. belügyminiszterium m. évi szpt. 2. 41497 sz. a. k. rendeletében kijelentette ugyan, hogy a vadházasságot komoly társadalmi bajnak tartja s azt tanulmánya tárgyává tette, minthogy azonban e kijelentés irányadó pozitív szabályt magában nem foglal, kénytelen voltam oly szabályt azelőtti időből keresni. Hosszu pühatolás után végre megtaláltam az 1825. évi junius hó 11-én 7535. szám alatt kelt udvari rendeletet, melyszerint a tisztviselők az egyházi hatóságok e tárgyban megkeresésénél erélyesen, gyorsan és pontosan közreműködni kötelesek. Ez az egyedüli szabály, mely általánosságban tartva, a tisztviselőnek némi alapot nyújthat. Ha tehát a dunaszekesői plébános, mint kérdésbeni egyházi hatóság, kimondotta a vadházasság tényét és kimondotta a szétválasztás köteleességét, de az illető személyek az egyházi hatóság határozatának nem engedelmeskednek, a tettes szolgabíró ur kötelessége a fentemlített s másolatban mellékelt rendeletből folyólag a szétválasztást rendőri segélylyel tetteleg eszközölni. Hogy oly tömegesen előforduló vadházasságoknál, mint Székcsőn, de egyebütt is, lehet-e ez egyszerű rendőri segély mellett szétválasztásnak az az eredménye, melyet a baj elfojtásánál elérni kellene, annak latolgatása nem tartozik ez alkalommal feladatunkhoz. 1825 óta nagyban változott a tisztviselő hatásköre, változtak a viszonyok és erkölcsök; ami akkor csak szórványosan mutatkozott és az egyház erkölcsi tekintélyével, a világi hatalom esetleges sujtásával is könnyen megakadályozható volt, ez ma mint tömegesen fellépő baj, sok fáradsággal fékezhető meg ezzel az eszközzel, amit a fentebbi rendelet nyújt. Mint-hogy azonban az ily szövethozatokat nemcsak egyházi szempontból kell tekinteni, hanem közegészségből is, tettes szolgabíró urnak ez utóbbiból folyólag független álláspontja is van. A vadházasságban élő nőszemélyek rendszerint nem foglalhatók ama szabályok alá, melyek alatt a kéjnek állanak, de a férfinemmel való szabadabb érintkezésük szükségessé teszi, hogy közegészségi tekintetből éber figyelemmel kísértessenek. Az 1876. XIV. t. cz. 2. §-a kimondja hogy mindaz, mi a közegészség fentartására, javitására s a megromlottak helyreállítására szolgál, hatósági felügyelet és intézkedés tárgyát képezi. Gondoskodni fog tehát a tettes szolgabíró ur, hogy ot, hol vadházasságok nagy számban vannak, a bujakórnak lehetőleg eleje vételessé, hogy

ennek feltüntével a fentidézott t. ez. 89. §-a alapján a szükséges intézkedések, megtéessenek s ha bujakor több ily vadházasságban élő egyéneket mutatkoznék, az illető községben levő vadházasságban élő valamennyi férfira s nőszemélyre az időszakenkénti orvosi vizsgálat elrendelendő s a bujakórosok azonnal a fennálló szabályok értelmében a legközelebbi közkórházba szállítandók és pedig az 1876. III. t. cz. 9. §-a alapján esetleg az illető község által. Önként értetik, hogy a vadházasságban élő idegenek azonnal illetőségükbe toloncozandók és ellenük visszaesés esetén az 1879. XL. t. cz. 70. §-ában kimondott büntetés alkalmazandó. Önként értetik továbbá, hogy az illetékes lelkész által megállapított vadházasság kimondása esetén az illetők által az 1870. XIII. t. cz. alapján netán felhozandó gazdasági viszony, mint az I-ső §-on nem alapuló, sőt világosan a 14. §-ba ütköző és a 30. §-nak meg nem felelő — nemcsak figyelmen kívül hagyandó, hanem mint az 52. §. c. és g. pontjai értelme elleni szövethozás, semminek tekintendő s mint nyilván erkölcsstelen, meg nem türendő. Mint említém, az illető lelkész van hivatva a vadházasság tényét kimondani, azért ennek kipuhatolása vagy eziránti vizsgálatok teljesítése nem tartozik a tettes szolgabíró ur teendő közé, eljárása csak az illetékes egyházi hatóság megkeresése után kezdődik, a vadházasság kimondó határozatért az maradván felelős. Azon községi jegyző pedig, aki ily szövethozások létesítésére, bármilyen módon, vagy épen szerződések, vagy más okmányok szerkesztése által segédkezik, nyújt, hivatalából azonnal felfüggesztendő s a továbbiak eszközlése végett hozzáam bejelentendő. A beküldött névsor és plébánosi megkeresés czennel hozatik. Pécsét, 1882. október 21-én. *Jezsenszky Péter* s. k. alispán.

Irodalom.

Nyílt sorok

válaszul Szanó Tamás urnak a „Nemzet”-ben, a „Koszorú”-ban „A Magyar Nemzeti Irodalom-történet Vázlata” című munkámról közzétett bírálatára,

(Folyt. és vége.)

Rosty Kálmán kalocsai jezsuita-tanárnak (persze a jezsuita névtől Sz. T. borzad! pedig hol volna ma irodalmunk Pázmány, Faludi, Pray, Sajnovics stb. nélkül, kik szintén jezsuiták voltak;) eddigelé több mint 400 költeménye látott napvilágot a katol. lapokban és pedig egytől egyig remekmű; odáiban nem tudjuk, az eszme mélységét csodáljuk-e inkább, vagy az emelkedett festői nyelvezetet? dala a vallásos odaadás gyöngéd sugallatai, elbeszélő költeményei megragadnak, tanító költeményeiből a szerető jóakarata legmélyebb életbölcseséggel párosulva sugároznak elő. Persze, ön ezt nem hiszi. Tessék egynehányát elolvasni! megtalálja a „M. Állam,” „M. Korona,” „Uj magyar Sion,” „Kalocsai Néplap” tárczarovataiban. Irt Rosty 12 iskolai drámát, 5 monográfiát, számos értekezést, több történeti tanulmányt s alig van Magyarországon kathol. lap és folyóirat, mely időről-időre jeles tollából dolgozatokat nem közölné.

Lássuk most a másikat, azt a kétszer is kifogásolt Répássy Jánost; „helyre legény“ ám az a talpán! Vannak ennek is zamatos, tiszta, igaz, mert vallásos érzelmétől áthatott gyönyörű költeményei¹⁾; van két vaskos kötet humoristikus értekezése²⁾, — és pedig nem a „modern“ sikamlósság posványából meríti ő humorát —; vannak jól átgondolt nagy készütséggel tanuskodó, magvas egyházi beszédei³⁾; négy, keifendőségnek örvendő iskolai kézikönyve s néhány röpirata. Mint műfordító is jelesen megállotta a helyét, midőn Racine-nek „Egély“ című gyönyörű tanító eposzát sikerülten ültette át honi irodalmunkba; legujabban pedig a nagytudományú dr. Stöckl bölcsészeti munkáiból fordított le már 178 sűrűn nyomtatott ívet. Volt egy évig a „M. Állam“ belmunkatársa; három éven át kitűnően szerkesztette a „Népiskolát“, hét éven keresztül főmunkatárs volt a „Népiskolai Tanügy“-nek; dolgozott ezeken kívül más lapokban és folyóiratokban is, úgy, hogy hírlapi cikkeinek száma megközelíti az ezret.⁴⁾ Persze, hogy ez önök előtt mind csak sifli, mert ezek nemcsak nem támogatják önöket, hanem határozottan az önök nézetei ellen küzdenek; egy azonban bizonyos, az: hogy ezek magyarul írták meg kiváló elmetermékeiket, a magyar irodalmat gazdagították általuk és így nem koldulják önöktől a magyar irodalomtörténetben helyüket, hanem teljes joggal foglalják azt el.

Vagy Sz. T. et comp. ilyen és ezekhez hasonló egyénekről is nagyképzű szörnyűköddel kérdeik: hogyan jutottak ezek a magyar irodalom csarnokaiba! — Vagy oda jutottunk már, hogy aki nem Debrecenben, Patakán, N. Enyeden végezte iskoláit, hiába fogja erejét, tehetségét: hazája szellemi nagysága előmozdításának szentelni, mert történetesen önökkel nem fu egy követ nincs helye a magyar Parnassuson? — ha így áll a dolog, akkor — nem tudn hámarjában, mit mondjak akkor — még talán azt is hajlandó vagyok elhinni, amit csak nem rég hozott a „Pesti Napló“ köztudomásra, hogy a „protestánsok joggal tartják magukat a magyarság előmunkásainak, a nemzeti intelligencia díszes koszorúja (csak nem a Pstöfi-társaság heti közlönye?) e vallásfelekezethől kerül ki.

Zokon veszi bírálóm azt is, hogy én „művemmel művelt tanítókat s a szellemi munkásságot méltányolni tudó lelkes honpolgárokat és honleányokat akarok nevelni.“ Ez ugyan megint nem egészen hű reproductója annak, amit én Költészettan-em előszavában oly „élénken hangoztatok,“ de, ha ez ily alakban örömet szerez önnek ám legyen, én így is elfogadom. Mert, mi lehet a magyar irodalomtörténetírás célja? Nemde az, hogy az olvasó abból megismerje hazája nagy fiait? Lám, van nekünk elég irodalomtörténeti kézi könyvünk, de azokban a legujabb kor kat. vallási irodalma nagyon, de nagyon

mostoha elbánásban részesül, mintha 1855 óta e téren semmi sem történt volna. Pedig vannak ám a katol. egyháznak Magyarországon ma is jeles férfiai, nagynevű udósai, kik korszakot alkotó művekkel gazdagítják a magyar irodalmat. Más országok vetekedve siemének tudós társaságaik tagjaivá avatni az olyan férfiakat, mint minők pl. Répászky József, kassai kanonok, ki a hittudományok mezején magyar nyelven eddig páratlan Dogmaticát írt; Rapaics Raymund, budapesti egyetemi tanár, ki hazai irodalmunk fényét emelte Egyetemes Egyháztörténelmével; Zámolyi Varga Mihály, ki igazán tanulságos könyvet adott a magyar középosztálynak mélytudományú neveléstanával; Kanyurszky György ki alapos keleti nyelvismereteivel és sokoldalú munkásságával csak hasznára válhatnók a magyar tudományoknak; — más országok írói körei pillanatig sem tűrnék meg, hogy Lázár Miklóst, a jeles zsolitárfordítót és érdemes katol. vall. költőt, Rosty Kálmánt, a dante-i föllengésű lyricust, Répássy Jánost, a sokoldalú író, Maszlaghy Ferenczet, a szellemes elbeszélőt, tagjaik sorában ne tiszteljék; nálunk? — ah, hiszen ezek mindannyian katol. papok, s e „fekete seregétől“ olyannyira borzad liberális századunk! Ezért nincsenek ezek még csak névleg sem megemlítve legujabb irodalomtörténeti kézikönyveinkben.

Látja tisztelt uram! ezért állítom én össze művemet részrehatlatlanul, mindenkinek megadva amagáét; azért láttam szükségesnek művemet „immár második kiadásban“ is közzétenni: mert kellő vázlatban bár, de megakartam hazám ifjuságát tanítani, hogy nem csak „a prot. felekezethől kerül ki hazánk intelligentiájának díszes koszorúja,“ hanem nagy contingens szolgálat ehez a katol. egyház is; s mert azt akartam elérni, tanulja tisztelni, becsülni a magyar ifju nemzete nagyjait, fedje bár nagy szellemök romlandó pórhüvelyét frakk, vagy dobogjon bár szívök a hazáért reverendában melegebben.

Vannak hibái, fogyatkozásai az én vázlatos művemnek is, de hol van az emberi mű, a mely gyarlóságokban nem leledzenék? legnagyobb hibája azonban kétségtelenül az, hogy szerzője nem tartozik a szabadalmazott tankönyvírók „fényes“ táborába.

De nem folytatom tovább. „Mutatványaim, úgy hiszem. elegendők arra, hogy lássa“ Sz. T., hogy még sem fog az az olvasó-közönség a sötétben tapogatózni. a mely „olvasmányainak megválasztásában, íróink megválasztásában, a legujabb irodalomtörténet-író nézetekre támaszkodik“; de különösen elegendők arra, hogy Sz. T. a jövődőben megkímélje nem kért tanácsaitól azokat, a „kiknek befolyása van arra, hogy az iskolában mely könyv nyomán ismerje az ifjuság hazája irodalmát.“ Kassán, 1883. márc. havában.

Katinszky Geza.

— **Magyar Heliken.** Jeles férfiak életrajzai. Pozsony. Kiadja Stampfel K. Erme kiválóan érdekes gyűjteménynek 9. és 10. füzeté épen most jelent meg. Ez alkalommal el nem mulaszthatjuk, hogy ezen hasznos vállalatot a gyermekeik és egyáltalán az ifjuság javát szíven hordozó t. cz. szülőknek, illetőleg a tanári karnak szíves figyelmébe ne ajánljuk. — Mert szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy irodalmunk eddigéig teljesen nél-

1) „Költemények.“ Eger 1872. 17 iv.

2) „Csevegő habok“ két kötet. Budapest, 1880. Eger 1881, 56 iv.

3) „Egyházi Beszédlek.“ Két évfolyam, 74 nagy iv. Budapest és Eger, 1877—81.

4) Eredeti művei 350 sűrűn nyomott ívet, fordított munkái 200 nyomott ívet tesznek ki.

külözt oly művet, mely hazánk nagyjainak megismerését népszerű, könnyen érthető alakban közvetítette volna. Így biztosan remélhetjük, hogy a „Magyar Helikon” egy ifjúsági vagy népkönyvtárból sem fog ezután hiányozni.

— Megjelent: „**István igéje szent beszédekben**” 516 füzet Szerk. Jagicza Lajos. Esztergom. 12 füzet ára 2 frt. — Tartalom: 1. Az István királyi beszéd megőrzéséről. — 2. A pápák köztani tanítás, papi és pástori hivataláról. — 3. Ezen szavak: „Egy kevéssé” vizsgálata és gyógyító hatásáról. — 4. Hová megyünk mi? — 5. Kelle imádkozni? — 6. Az égbevezető utról.

— „**Uj magyar Sion**” márciusi füzete. Szerk. Zádori János. Ára egy évre 6 frt. — Tartalom: 1. Szt. István-társulati beszéd. — 2. Moderna Miracles. — 3. A kereszténység és korunk. — 4. Liturgikus képek. — 5. Johanna Papissa. — 6. Irodalom és művészet. — 7. Vegyesek.

— „**Katholikusok ébredjétek**” Második kiadás. Kapható Göszlerth Ferenczél Budapest. Ára 45 kr. — Tartalom. Egy kis visszaemlékezés. — Hivataloszerző kálmáni konzorcium. — Parlament és kormány. — Papi és világi képviselők. — A generalis nem szereti. — Az „utak” és módok”-tól egész a „Nompossumis”-ig. — Mi következik ebből?

— „**Az örmény nemzet irodalomtörténetének**” kislefete. Irta **Avéd Jákó** gymn. rendes tanár. Gyulafehérvárt. 144 lap. Ára (?) Addig is, míg bővebben ismertetjük, ajánljuk ez érdekes művet olvasóink becses figyelmébe.

A napi események köréből.

— Requiem néhai Mailáth Györgyért, A szerencsétlen véget ért nagynevű országbiróért f. április 9-én a székesegyházban ünnepélyes gyászszenesztizettel tartott. Teljes segédlettel Főpásztor uró Nagyméltósága pontificált; a növendékpapság énekkel pedig megható gyászdalokban hangolta a hívők szívet áhitatra. A gyászünnepélyen jelen voltak a ft. káptalan, keblbi papság, tanári kar, a helyi várórség tisztikara, a törvényték, városi tanács, adó-, távirada és más hivatali tisztviselők, növendékpapság s a gymnásiumi és elemi tanuló-ifjúság. —

— Hála és elismerés. A magyar országos iparművészeti Múzeum az 1882-ik évben Budapestén rendezett könyvkiállítás sikerének előmozdításért a gyulafehérvári gróf Batthyányi-féle püspöki könyvtárnak hálaát és elismerését nyilvánította, mit egy igen csinos kiállítású diszokmányban hozott nevezett intézetnek tudomására. A Batthyányi-féle könyvtár ugyanis ezen könyvkiállításához több mint 100 db. legrégibb és nagy ritkaságu példánytal járult. Ezen könyvek nagy régiségük miatt ritkaságuk s a műpar történelmére nézve nagy fontosságuk miatt méltó felhívást keltettek a kiállításon. Mindannyiok között azonban leginkább feltűnt az általános érdeklődést és figyelmet leginkább felkeltette maga iránt az ugynevezett „**arany evangeliarium**”, melynek czimlapja a „könyvkiállítási emléke” is fölvetetett; művecsereit pedig említett könyvek emlékek ezeket olvassuk: — „Kiállításokban az arany emlékek közzé a gyulafehérvári evangeliarium a legkiválóbbak, mely a karolingi kéziratoknak Parisban, Münchenben stb. főkéletesen megteletel s a IX. század utolsó negyedére val, egykoru a magyarok megjelölésével hazánkban, — körülbelül ezer éves. Batthyányi püspök szerelte,

nem tudjuk hol. Ez, mondhatjuk, a legrégibb könyv az országban és művészi disze által is kitünik.” — Meltán érte tehát fencsért könyvtart az iparművészeti Múzeum részéről a szép kitüntetés, melynek nem csekély része háramlik ezen könyvtár buzgó és tudós órára ngs. *Beke Antal* kanonok urra.

— A kath. hierarchia Romániában való színüleg nem sokára meg fog alkotni és így XIII. LEO pápa bölcs kormánykodása alatt a kath. egyház ismét egy új pontot foglal el, ahonnét biztosan folytathatja a népek anyagi és szellemi jólétére irányzott áldásos működését. Hogy a Szenteknek e vívmánya mily nagy jelentőséggel bír, az oly szembeszökő, hogy részletesebben fejtegetni fölösleges. Megbízható hírek szerint a Szentsek és a román kormány közötti alkudozások oly kedvező eredményre vezettek, hogy már csak idő kérdését képezi, mikor fog a kath. hierarchia ténynyé válni. A mar megállapított terv szerint a bukaresti apostoli helynökség metropolitai székké fog emeltetni és két suffragán püspökséggel fog birni: az egyik Moldvában, a másik Oláhországban lesz. Az alkudozások kedvező eredményt nagyban elősegítette a hazafias önfeláldozás, melyről az utóbbi háboru alatt és a királyság kiküldetése alkalmával a katolikus papság tanúság t tett.

— A román Ráfáel-ünnep menetében az ott levő magyarok együtt jelentek meg zászló alatt, melynek költségét Paczka Ferencz keríté össze s Roskovicz festé rá a magyar cimert és a Szüzanyát; Fesztai Árpád vitte a zászlót s ott voltak az említettek kivül Feledj Tivadar, Rosty Zsigmond követségi tanácsos és Beöthy Zsolt; a „művészkör” estélyén Feledj Tivadarné és Beöthy Zsoltné is jelen voltak.

— Meghívó. A csiki róm. kath. tanítóegyesület „alcsiki köre” rendes tavaszi gyűlését f. évi április hó 19-én, d. e. 9 órakor kezdődőleg — Csik-Szent-Imrén fogja megtartani, — melyre a kör mindenrendü tagjai s a tanügy barátjai tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Az ünnepélyes „Veni Sancte.” és szent mise után, mely alatt a r. tagok a közlött férfinégyes darabokat fogják énekelni, — az iskolábi vonulva, megnyitással énekelteik: „Fohász. Istn áldd meg s védj hazánkat” . . . négy férfinagra a kör r. tagjai által. 2. A helybeli tanítók gyakorlati tanítása. 3. Biralatok. 4. Lőrincz Lajos tagtárs felolvasása egy általa szabadon választott tételről. 5. Jegyzőkönyv felolvasás. 6. A kiküldött bizottság jelentése az ismétlő-iskola ügyről. 7. A jövő őszi közgyűlés helye- és idejének meghatározása. 8. Tagsági díjak beszedése. 9. Amennyire az idő-körülmények meg fogják engedni — énekgyakorlatok. 10. Berekesztésül: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!” férfinégyes ének. Csik-Szent-Márton, 1883. április 9. *Baka János*, elnök.

— Az erd. r. k. irod. társulat pénztárába fizettek: Pál István, rtg. 1883-ra 2 frt. Péter József, ptg. 1883-ra 5 frt. Simon Endre, elf. 1883-ra 4 frt. Pietsch Józsefné, elf. 1883-ra 2 frt. Boér József, elf. 1883-ra 1 frt. Glósz Miksa, ptg. 1879-re 2 frt. Rácz István, elf. 1883-ra 1 frt. Bergay József, ptg. 1883-ra 5 frt. Spallier József, rtg. 1883-ra 2 frt. Kolozsvári Közöny, elf. 1883-ra 1 frt.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat, felelős szerkesztő: Dr. FODOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNA CZ, DR. CSERNI BÉLA, FABIÁN SÁNDOR, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lye. nyomta gyorssajtóján (Lovy B-nak) Gyula-Fehérvárt.